

INDVIELSES- OG OPTAGELSES- SKIKKE TILSØS

Af

HENNING HENNINGSEN,

Den saakaldte „høse-paragraf“ i Christian V.'s Danske Lov (4—1—20) lyder:

„Ingen af Skibs-Betienterne maa efter denne Dag fordre nogen Penge, eller Pengis Værd, af dem, som inden Skibsborde kunde være, enten de ere Skibsfolk, eller Rejsende, og komme paa sær Farvand, hvor de tilforn ikke have seglet, langt mindre true dem efter gammel ond Sædvane til at overslaais med Vand, eller noget deslige, men Skipperen skal strax straffe een hver, som saadant understaar sig at gjøre, med Vand og Brød paa tre Dage“.

Paragraffen er overtaget efter den første svenske søret (1667)¹; den findes ikke i Frederik II's danske søret fra 1561. Men at skikken, der omtales i lovbestemmelsen, er gammel i gaarde i Danmark, kan der næppe være tvivl om.

Som det vil ses, hentyder paragraffen til, at søfolkene afforder de rejsende eller deres kammerater en pengegave, naar de kommer paa et særligt farvand, eller at de overhælder dem med vand. Det er med andre ord skikkene at „høse“ og at „døbe“, der omtales. At „høse“ betyder: give afgift ved optagelse i nyt lav eller ved ankomst til fremmed sted paa rejser. Afgiften kunde bestaa i drikkevarer eller penge dertil. I tidens løb har ordet endvidere faaet den specielle betydning, som Moth angiver i sin utrykte ordbog fra ca. 1700²:

„hense, . . . kaldes, til skibs, at overslæe en med sø vand, eller kaste en i stranden, med et tou om lifet, hvilket vederfares

unge søfolk, som aldrig har været til skibs før, med mindre de kand købe sig derfra med drikkepenge til skibsfolkene“.

Særlig godt oplyst er vi om denne skik fra indløbet til Øresund; her, hvor alverdens skibe kom forbi, var det skik, at man maatte „hønsse for Kullen“, saasnart man fik forbjergtet i sigte. Man maatte enten lade sig „døbe“ eller betale sig fri derfor ved at hønsse.

Søfolkene fortalte ikke frivilligt om denne skik; selv om der ikke direkte har været forbud derimod, kan man gaa ud fra, at de ikke gerne har fortalt om deres gerninger.³ Ofte er lignende skikke omgærdet med tavshedspligt. Takket være forbi-rejsende har vi dog op igennem tiden en hel del oplysninger om hvad der skete, naar „Kullebonden“, d. v. s. bjerget, kom i sigte.

1612 klagede en franskmand, Anthoni de Lybrey, over den behandling, han havde faaet ombord paa sit skib. Saasnart man naaede Kullen, spurgte søfolkene ham og hans ledsager, om de vilde lade sig døbe eller løse med penge. Ledsageren betalte godvilligt, men Lybrey vilde ikke, „hvorover de haver samtlige Baadsmænd med Magt hannem paagreben, og derefter ladet hannem gaa en eller to Gange neder i Vandet“. Klagen kom for retten, og en af matroserne maatte bekende, at han havde været med til at „sætte hannem de tvende Gange over Borde, imidlertid han blev døfft“.⁴

En anden franskmand, Charles Ogier, oplevede 1634 daaben. Han har givet en meget spændende skildring af sin rejse til landet som sekretær hos den franske gesandt, der kom hertil for at deltage i den udvalgte prins Christians bryllup. Han fortæller følgende om sin oplevelse⁵:

„Omsider kom den glade Dag. Ved Daggry fik vi Forbjergtet Kullen, som hører til Skaane, i Sigte og passerede det. En Kanon blev affyret fra Skibet, og Matroserne udstødte Frydeskrig, som vi andre istemmede, ret som vi var komne ud af Køjerne. Der hersker den muntre og for Sømændene ret indbringende Skik, at de, som første Gang besejler Sundet, naar de passerer dette Forbjerg, enten skal dykkes i Søen og „døbes“, eller ogsaa købe sig løs for denne Medfart. For Søfolk og Ma-

troser er dette bare en Leg, da Havet er dem lige saa kært som den faste jord. Alle de unge, baade Matroser og Soldater, bliver bundet under Arme og Bryst og hejst op lige til Ræerne — der gives los og man lader dem falde i Søen; og saaledes tre Gange op og ned. Konstablen kom hen til Gesandten og fortalte ham smilende om den gamle Skik og bad om en god Løsepenge. Vi alle, der var med i Følget, gav hver en Daler“.

1660 passerede Corfitz Braem Kullen; han fortæller derom i sin dagbog for 26. august: „Kl. 3 finge wi Kullen ad see, huor jeg med mange andre paa Schibet maatte hønse“, og 1666 kom han igen forbi (7. juli): „... Koellen, huor tuende blefve døffte, den gang den første sprang ud bleff ham til æhre skut eet stöcke aff, oc Flaggen vdslagen“.⁶

Fra 1670erne meddeles det samme: „Efter ældgammel Sømandsskik maatte de, som første Gang passerede dette Sted, enten lade sig dukke i Vandet fra Storraaen eller ogsaa betale en Bøde, der benævnedes „Hønsepenge“. Nogle af Soldaterne, som ikke vilde give Penge, maatte ved denne Leilighed underkaste sig den gamle Skik“.

En franskmænd, chevalier de Beaujeu, kom 1680 forbi Kullen; ogsaa han omtaler, at stedet er berømt, fordi matroserne der plejer at opkræve en ekstraskat („maltoste“) af passagererne. Oprindeligt var det kun af dem, som passerede for første gang, og som man truede med at vilde dukke („baigner“), hvis de ikke betalte „le tribut de passage“; efterhaanden er det blevet saadan, at alle maa løskøbe sig fra denne maritime ceremoni.⁸

I Boesens „Helsingørs Beskrivelse“ 1757 skildres skikken paa følgende maade:⁹ „... de Passagerer eller unge Søe-Folk, som første Gang til Søes see Kullen, skal ved visse Ceremonier indvies til rette Søe-Folk, da de enten bindes til Skibs-Masten, og der overøses med Vand, eller og de betale en skikkelig Drikkepenge, hvilket de kalde at *Hønse for Kullen* ... Thi, saa snart Kullen kand sees, saa bede Skibsfolkene Passagerere eller yngre, som ikke have været her før, at de vil see derhen, og, naar de see derhen, anmode de, at de skal *hønse*, i Fald de vil ansees for rette Søefolk ...“

Boesen henviser til en lignende skik fra oldtiden, hvor søfolkene, der kom forbi Gibraltar, ofrede af taknemlighed til Hercules. Han betoner stærkt, at daaben skal indvie ofrene til rette søfolk, ligesom han nævner, at søfolkene lokker passagererne til at se hen paa Kullen.

Efterhaanden er selve den brutale daab gaaet af mode; om det skyldes lovbestemmelsen i Christian V.'s lov skal være usagt. 1768 skriver Chr. Fester i sin dagbog: „Kl. 10 passerede vi Kullen og maatte da hønse til Søfolkene“. Der tales kun om en afgift.¹⁰

1819 betalte man paa et hollandsk skib 4 flasker rom til hønning for Kullen.¹¹ Endnu i 1880erne omtales, at man maatte hønse første gang, man passerede Kullen,¹² men det er dog uvist, om skikken har holdt sig saa længe.

Ogsaa andre steder i Danmark har man hønset paa samme maade. Hønsepolden paa Samsø (Besser rev) har sit navn af dette; Thurah fortæller i sin „Samsøs Beskrivelse“ 1758: „de herfra først Sejlede, eller første Gang til Skibs kommende hertil, skal, naar de see Hønse-Pullen, hønse og give Penge til de ældre Søfarende“. ¹³ Endnu i mands minde var det skik, at naar skibene passerede Hønsepolden paa vej til og fra Langøre, maatte de hønse, der kom der for første gang.^{13a} Muligvis har Hansebugten (sydøst for Faaborg) sit navn af samme skik.¹⁴ Ved Skagen maatte man endnu saa sent som 1880 hønse, hævdes det.¹⁵

Naar søfolkene i 18. aarhundrede saa et bjerg ved Bergen i Norge dukke op, eller naar de ved Travemünde saa et bestemt taarn, maatte de ogsaa hønse, fortæller Boesen.¹⁶

Samme skik iagttoges andre steder i Europa, især hvor naturforholdene var ud over det almindelige, f. eks. ved forbjerger, flodmundinger o. lgn. 1637 nævnes sødaab ved Gibraltar¹⁷ (endnu i dampskibenes tid har de, der ikke før havde passeret Gibraltar, maattet give et glas til de andre)^{17a} og fra Frankrig nævnes skikken ofte. Mellem 1492 og 1529 oprettede søfolk i Frankrig en slags ridderorden, „chevaliers de la mer“; de, der første gang passerede visse forbjerger eller farlige skær, eller kom fra det ene hav til det andet, blev

slaaet til riddere og maatte give et gilde.¹⁵ Ingen kunde undslaa sig. Da kong Henri IV. rejste fra la Rochelle til Saint-Malo engang, og skibet kom uden for forbjergene Raz paa Bretagnes vestspids, saa han, hvorledes hans matroser blev døbt. Han spurgte, hvilke rettigheder daaben hvilede paa og fik til svar, at de var saa gamle, at man ikke vidste oprindelsen dertil. Han lod sig saa selv døbe.¹⁹ Fremmede nationers søfolk holdt ligeledes fast ved sødaaben uden for Cap Raz, ogsaa ikke-katolske, som f. eks. hollænderne.²⁰ Indtil op i 19. aarhundredes første halvdel døbttes de folk, der første gang passerede St. Malo, ja endnu omkring 1860 fandt daaben sted ud for munden af l'Arguenon.²¹

En nøjere undersøgelse vilde sikkert give til resultat, at den fornøjelige skik har været endnu mere udbredt i ældre tid.

Efterhaanden som skibsfarten strakte sig over de store have, vandrede skikken med; ved passering af rent geografiske steder, antegnet paa landkortet, men usynlige i virkeligheden, f. eks. vendekredsene og ækvator, udøvede man daaben. Mest bekendt er „linjedaaben“, som endnu lever i bedste velgaaende, fikset op med Neptun-figuren (han stammer sikkert fra hof-fernes optog med mytologiske skikkelser, saaledes som de var yndede i 16. og 17. aarhundrede; Neptun gik senere over i folkelige optog, f. eks. til fastelavn, og blev ret populær) og med forskellige andre folkelige figurer, f. eks. barberen, der rager ofret med en vældig trækniv efter at have sæbet ham ind med ildelugtende substanser, lægen, der helbreder ofret med uappetitlige piller og brutale operationer, narrepresten eller -bispen, der døber og holder ugudelige taler.

Sødaaben hører sammen med de indvielsesskikke, der træffes blandt saavel civiliserede som uciviliserede folk verden over. Naar de unge blandt primitive folkeslag skal optages i de ældres kreds, maa de gennemgaa en „initiation“, de bliver belært af de ældre i stammen, de maa vise deres manddom ved at udholde forskellige pinsler og afsavn, de maa vise deres dygtighed og kraft ved forskellige prøver. Der foreligger en rig etnografisk litteratur herom. Fra Europa kender vi lignende skikke, ikke mindst fra haandværkernes behøvling: den unge mand,

der lige var blevet svend, maatte gennemgaa adskillige ret brutale drillerier og pinsler, høre lange formaningstaler, vise sin haandværksmæssige dygtighed, — og til sidst oven i købet betale en større eller mindre afgift, der gik til et drikkegilde (altsaa „hønse“). Meningen med drikkegildet er ikke blot at beruse sig, men dybest inde det symbolske, at den nye mand drikker sig ind i kammeraternes lag. Naar man har drukket sammen, hører man sammen; man anerkendes som medlem af laget. At det har udartet i tidens løb, siger sig selv; de forskellige landes regeringer har udstedt mange forbud mod disse lavsskikke, men forgæves. — Studenternes deponering er vel-sagtens laant fra haandværkernes behøvling, men er blevet rigere udviklet; den unge student blev udklædt som et dyr, med horn, hugtænder, dyrepels, og ved ceremonien blev hornene afslaaet, tænderne trukket ud og pelsen fjernet, saa han symbolsk kunde blive forvandlet fra et stinkende bæst til et rigtigt menneske. Undertiden er baade haandværkersvendene og studenterne blevet døbt.

Lignende optagelses- og indvielsesskikke træffes inden for alle grene af samfundet i ældre tid; den nye bondemand i landsbyen maatte give et „igangsgilde“ for de gamle i laget, før han anerkendtes af dem, — det var ligefrem en pligt, der paalaa ham efter landsbyens „vide og vedtægt“ (d. v. s. lov), og den, der forsømte det, maatte føle sig som en udstødt og var ikke deltager i fællesskabet. Den unge brudgom maatte mange steder ogsaa lade sig optage i mændenes lag, ligesom konen i konelaget. Drengene i landsbyen, der skulde være „helkarle“, folk, der første gang paa en rejse kom til en bestemt by, købmænd, der besøgte et marked for første gang, kuske, der var paa deres første tur, — alle maatte finde sig i visse pinsler og i at „hønse“ til de gamle og erfarne.²²

Her interesserer os især søfolkernes og fiskernes initiations-skikke. Der foreligger noget materiale herom, skønt det samme gælder som ved Kullen, at der var et vist hemmelighedskræmmeri forbundet dermed.

Berygtet var langt op i tiden de tyske købmænd i Bergens brutale „Waterspel“. Bergen var hansestad; ordet „hanse“,

„hansestad“, hører sammen med vort „høuse“ (tysk „hän-seln“), og meningen er velsagtens, at der har været optagelses-ceremonier forbundet med indtrædelse i fællesskabet. Det er ikke umuligt, at skikken i Bergen er en videreudvikling eller fortsættelse af disse middelalderlige ceremonier. De „kontor-skes lege“ eller „vandspillet“ fandt sted een gang om aaret, først anden onsdag efter pinse, senere til st. Hans. De unge lærlinge, som skulde indvies, blev i baade sejlet ud paa vandet, klædt af og dykket tre gange, mens svendene piskede løs paa dem med birkeris. Desuden var der mange andre raa og absolut ikke ufarlige „lege“ forbundet dermed, og regeringen forbød dem gang paa gang. Det var en blanding af haandværks- og sømandsindvielsesskikke, men i en udpræget grusom form.²³

Om indvielsesskikken i Holsten fortæller en gl. mand fra Haseldorf (Krempermarsch):²⁴ „Naar en ung kok tidligere for første gang kom ombord, blev han kølhalet. Han fik bundet to tove om sig, som var trukket om skibet, og saa blev han smidt i vandet paa den ene side af skibet og igen trukket op paa den anden side. Det kaldte man „Kielhaln“.“

Paa tyske skibe, især grønlandsfarerne, sæbede man de unge søfolk ind med en tjærekost og barberede dem bagefter med et vinkelmaal.²⁵

Saltskipperne paa Donaufloden fra Passau til Regensburg havde den skik at døbe de unge saltskipperne første gang de passerede klosteret Greiffenstein. „Styrmanden hældte vand paa hans hoved og gav ham et tilnavn (det var ikke altid smigrende for ham). Første gang de landede efter daaben, betalte styrmanden den nye (han blev kaldt „der Stinker“) nogle bægre vin og hældte et af dem over hans hoved. Pigerne i værtshuset satte en blomsterkrans paa hans hoved“.²⁶

Fra Holland foreligger følgende beretning om „het doopsel der visschers“:²⁷ „Naar en ung matros eller fisker for første gang gaar tilsøs, bliver han døbt. Ceremonien er som følger: han maa gaa paa knæ rundt i fartøjet, sidde paa nettene, sejlet, ankeret, tovværket og i al almindelighed paa fiskered-skaberne. Man døber ham paa munden, hovedet og i hele ansigtet med genever. Naar det er gjort, giver man ham hans

navn (et tilnavn), hvorunder han fra da af skal kendes. Han skal ogsaa sværge at ville være en god fisker, at ville forblive fisker og ikke at være bange for noget paa søen. Derefter trakterer han sine kammerater med 5—6 liter genever. Det er et slemt drikkeri“.

Fra Frankrig kendes en del skikke, som har lighed med det bergenske vandspil. I mange egne af Bretagne maatte fiskerne paa en bestemt dag om aaret (paaskemandag, fastelavn), hoppe i vandet („sauter à l'eau“) for at faa lov til at sælge deres fisk. Gjorde de ikke det, maatte de betale en sum penge til kongen eller deres lensherre. Undertiden maatte de springe tre gange i vandet. En anden skik er den, at de maatte stikke til et skjold, som var hængt op paa en pæl ude i vandet (quintan); i de fleste tilfælde faldt de i vandet til jubel for de fornemme folk, som saa paa det.²⁵

I Danmark har det ogsaa været skik i hvert fald at hønse ved optagelse i fisker- og skipperlav. 1693 bestemmer skraaen for marsvinsjægerlavet i Middelfart følgende:²⁹ § 12: „Item hvilcken, som hereffter med Oldermændens og Gildbrødrenes Vilge og Sambytcke wil begifve sig udj wort Laug, skall gifve en Tønde Øl til Lauget“. Det samme gælder, naar han træder ud af lavet (den saakaldte „afgang“, som ogsaa kendes fra landsbylavene).

1785 meddeles, at en ny person, som indtræder blandt Holmens folk paa Gammelholm som matros maa hønse og give brændevin og øl.³⁰

Blandt fiskerne i Vendsyssel var det i forrige aarhundrede skik, at den, der første gang kom med i et baadlag og gjorde en fejl, maatte hønse en flaske „polak“.³¹

Fra Lyngby ved Løkken fortælles, at den, der første gang skulde paa havet, maatte give en halv pot brændevin til hvert medlem af baadelavet.¹²

Fra Ørum ved Limfjorden meddeles, at den unge fisker, der første gang var ude at fiske, maatte vise sin dygtighed ved at finde den rette kurs paa vandet.³³

Paa danske og norske skibe er det endnu skik, at nye folk skal „mønstres“; de føres ned i en kahyt af kammeraterne og

klædes af, hvorefter deres kønsorganer meget nærgaaende mønstres. Den, der finder sig i det med ro, lider ingen overlast, men gør han vrøvl, indsmøres han i en blanding af smørelse, tjære o. s. v., som er meget vanskelig at fjerne. Efter mønstringen er han optaget i laget.³⁴

En lignende mønstring er forøvrigt kendt fra arbejdet paa landet; paa Nord-Als væltede pigerne under høsten de nykonfirmerede drenge og trak bukserne af dem, og paa Femern greb de ældre karle plovdrengen og undersøgte hans ædlere dele for at se, „om han havde noget“. Ogsaa i Østholsten kendes dette.³⁵

En parallel til det træk, som Boesen nævner fra Helsingør, at søfolkene lokker passagererne til at se hen paa Kullen, hvorefter hønseafgiften afkræves dem, haves i en ældre meddelelse fra laksefiskeriet ved Torneå i Sverige:³⁶ naar en fremmed staar og ser paa, at fiskerne fisker, tvinger de ham til at gøre sig et gæstebud eller give penge til en kande øl.

Det samme meldes fra Slesvig-Holsten:³⁷ naar der er tilskuere ved fiskeri, gaar en fisker rundt med en snor og vikler den uden om de nysgerrige, idet han siger: Med denne snor snører man damer, herrer og fyrster, og De, mine herskaber, vil vide, at en fisker tørster efter en flaske øl eller vin, eller hvad det ellers behager herrerne!

Ogsaa denne skik kendes fra høstarbejdet; høstfolkene lokker forbipasserende ind paa marken og binder dem med et straabaand, som de maa løse sig fra ved at betale til en flaske øl eller brændevin. Murere og andre haandværkere kender ogsaa at tvinge nysgerrige til at hønse.³⁸

— — —

Det er forholdsvis lidt, man ved om disse sømands- og fiskerskikke, om daab, kølhaling, hønssning, manddomsprøver. I de snart 100 aar, hvori man her i Danmark har indsamlet stof til belysning af folketro og folkeskik, har man faaet forbavsende lidt materiale af den slags. Dette skyldes velsagtens, at man lidt for ensidigt har koncentreret sig om indsamlingen fra landet og bondelivet, og forsømt f. eks. haandværkerlivet, bytraditionerne og sømandslivet. Det vilde derfor være ønske-

ligt, om læserne af denne lille afhandling vilde supplere det her fremdragne materiale med nyt stof, enten af forskellig eller af samme art. Dansk Folkemindesamling paa Kgl. Bibliotek tager gerne mod optegnelser og meddelelser herom. Det er vistnok efterhaanden paa høje tid, at stoffet køres i lade, for skikkene er de fleste steder forsvundne i de senere menneskealdre, og kun faa af den ældre generation husker dem endnu. Læserne opfordres indtrængende til at arbejde med paa at redde de sidste minder herom.

NOTER OG HENVISNINGER

¹ Meddelt i noterne til den moderne udg. af Christian V.'s lov; stedet forgæves eftersøgt. — ² Gl. kgl. saml. 774.2^o, bd. X, 82^v, s.v. „hense“. — ³ Traditions populaires XIX (1904), 210. — ⁴ Ref. i Laurits Pedersen: Helsingør i Sundtoldstiden I (1926), 76. — ⁵ Charles Ogier: Det store Bilager i Kjøbenhavn 1634 (Memoirer & Breve XX, 1914), 2. — ⁶ Carl S. Petersen i Fra Arkiv og Museum III (1905—08), 32. — ⁷ C. L. Tuxen: En Ostindiefarer 1672—75, Museum 1893, 1. halvaarg., 313; jfr. Fra Arkiv og Museum III, 32. — ⁸ Fra Arkiv og Museum III, 33 (note). — ⁹ Den ved Øresund Beliggende Anselige Stad Helsingøers Beskrivelse ... (Aalborg 1757), 47 f. — ¹⁰ Laur. Pedersen: Helsingør i Sundtoldstiden II, 372. — ¹¹ Rs. Nyerup i Magazin for Reiseiagttagelser II, 366. — ¹² Jens Kamp: Dansk Folketro (Danmarks Folkeminder 51, 1943), 186. — ¹³ Cit. i Stednavneudvalget: Samsøs Stednavne (1922), 82. — ^{13a} Medd. af red. Bent Rasmussen, Tranebjerg, efter fisker Johs. Larsen, Sildeballe. — ¹⁴ Medd. af dir. Louis E. Grandjean. — ¹⁵ Jens Kamp: Dansk Folketro, 186; det er ikke lykkedes at finde mere stof herom. — ¹⁶ Helsingørs Beskrivelse, 49. — ¹⁷ Claude Jannequin, i Almindelig Historie over Reiser til Lands og Vands III (1749), 43. — ^{17a} Efter skriftl. medd. af kapt. E. Juel-Hansen, Søfartens bibliotek. — ¹⁸ Fl. S. Bassett: Sea Phantoms: or Legends and Superstitions of the Sea (1892), 418. — ¹⁹ Sst. 43; P. Sébillot: Le Folk-Lore de France II (la mer) (1905), 168. — ²⁰ Sébillot: Folk-Lore de France II, 168; Bassett: Sea Phantoms 418. — ²¹ Sébillot: Folk-Lore de France II, 162 f.; Traditions populaires XVI, 315. — ²² En udførlig undersøgelse af linjedaab, behøvling, deposits og andre initiationsskikke er under udarbejdelse. — ²³ Af den righoldige litteratur herom skal nævnes: E. Deecke: Lübsche Geschichten und Sagen³ (1890), 266; Holberg: Bergens Beskrivelse (nyudgave 1920), 18, 181 ff.; L. Daae i (norsk) Historisk tidsskrift 2. rk., VI (1888), 106 ff. — ²⁴ G. Fr. Meyer i Die Heimat XL (1930), 203. — ²⁵ Ad. Spamer i Wilh. Pessler: Handbuch der Deutschen Volkskunde II

(u. a.), 221. — ²⁶ Fr. Panzer: Beitrag zur deutschen mythologie II (1855), 232. — ²⁷ Ons Volksleven XII (1900), 90. — ²⁸ P. Sébillot: Le Folk-Lore des Pêcheurs (1901), 131; Laisnell de la Salle: Croyances et Légendes du Centre de la France II (1875), 65. — Skikken at stikke til quintanen vil blive behandlet i Da. Studier. — ²⁹ Vider og Vedtægter (udg. af August F. Schmidt) V (1938), 20. — ³⁰ Christian Borup: Prosit die Mahlzeit! (1785), 297 f. — ³¹ Efter optegnelser af Feilberg, se hans seddelregistrant i Dansk Folkemindesamling, bl. 23861. — ³² Ev. Tang Kristensen: Gamle folks fortællinger af det jyske almueliv V (1891), 35. — ³³ Medd. 1947 af fru Kirstine Nielsen, Ejsing, efter 40aarig fisker. — ³⁴ Medd. af David Nyberg, Brede (fra Ø. K.'s skibe), dr. philos. Svale Solheim, Oslo (fra norske og danske skibe); Ordbog over det danske sprog kender ikke denne betydning af ordet. — ³⁵ G. Fr. Meyer: Brauchtum der Jungmannschaften in Schleswig-Holstein (1941), 41, 49. — ³⁶ Sig. Erixon: Svenskt folkliv (1938), 45. — ³⁷ Meyer: Brauchtum d. Jungmannschaften, 106. — ³⁸ Se f. eks. Ev. Tang Kristensen: Jysk almueliv I, 47 f.; Bernhard Olsen i Fra Dansk Folkemindesamling III (1910), 14; Fra Dansk Folkemindesamling VI (1938), 117; Danske Studier 1931, 45; DFS (= Dansk Folkemindesamling) 1906/46, top. 3287; Andreas Lorenzen ¹/₃ 1938; DFS 1906/46, top. 3392; Andr. Lorenzen ²/₃ 1938; Meyer: Brauchtum der Jungmannschaften 105 f., 109; H. Pfannenschmid: Germanische Erntefeste (1878), 93; P. Sartori: Westfälische Volkskunde² (1929), 117.